

Országszerte egyre nagyobb az érdeklődés a tehetségkutató munka iránt. Egyre több iskola érdeklődik a tehetségkutatás és a vizsgáztatás módszere iránt, amely a legmodernebb képességvizsgálatok eredményeire támaszkodva, már-már csaknem kialakultnak mondható formát öltött. A tehetségkutatás módszereit eddig legalaposabban a sárospataki gimnáziumban dolgozták ki, ahol a vizsga lefolyását minden tekintetben ahhoz a feladathoz szabják, hogy falusi gyermekekről kell megállapítani, vajjon átlagon felüli gimnáziumi tanulókka válhatnak-e és erkölcsi, jellembeli alapjuk olyan-e, hogy megérdemlik-e a felemelést?

Lehetnek, bizonyára vannak is az itt ismertetett tehetségkutató munkának fogatkozásai, amelyek a kezdet nehézségeiből erednek, az azonban nem kétséges, hogy célkitűzése korszerű, nemzeti szempontú, s a magyar társadalom egyik égetően fontos kérdésének a megoldásához járul hozzá a lehetőség határain belül. Jórészt a társadalom és az illetékes fórumok megértésétől függ, hogy valóban azzá lesz-e, aminek fanatikus hívei és munkásai szánták: nagyarányú nemzeti, értékmentő szellemi telepítésé.

HARSÁNYI ISTVAN

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Az orosz-német háború — Az angolszász vezetők tanácskozásai — A távolkeleti helyzet — Pánamerikai törekvések Japán és az új Európa ellen — A tengelyhatalmak külügyminisztereinek budapesti megbeszélései

AVILÁGHÁBORÚVÁ szélesedett európai háború áll még mindig a külpolitikai érdeklődés középpontjában. A tengelyhatalmak szívesen utalnak arra, hogy az európai háborúnál sokkal fontosabb színterei is vannak az egyetemes konflakciónak. A német és olasz külpolitikai érdeklődés elsősorban Japán felé fordul ezekben a hetekben. A tengelyhatalmak képviselik most az új Európát s hivatalos megnyilatkozásaik léptenyomon kiemelik, hogy az angolszász-bolsevista front tulajdonképpen az Európán kívüli és az Európa-ellenes tényezők összefogása Európa új rendje ellen; utalnak egyben arra is, hogy az Európa-ellenes hatalmak súlypontja ott van a távoli, idegen földrészekben és a messzi világtengereken. Mivel pedig azt vélik, hogy az angolszász államok hatalma és gazdasági súlya ott van valahol a gyarmatokon s elsősorban Japán hatókörében, ezért tulajdonítanak akkora jelentőséget Japán előretörésének a távolkeleti szigettengeren. Japán térhódítása ugyanis megrendíti szerintük az európai és amerikai angolszász hatalmi helyzetet s különlegesen súlyos csapásokat mér arra az angolszász presztízsrre, mely éppen ebből a messzi gyarmati helyzetből merítette erejét. Ugyanekkor viszont a nyugati hatalmak úgy vélik, hogy a főellenség mégis csak a hitleri, nemzetiszocialista Németország; az igazi főhadszintér pedig nem a Távol-Kelet, hanem az a végtelen orosz síkság, ahol most, a tél időszakában új stádiumába jutott a végzetes német-orosz küzdelem.

Az oroszországi hadszintér valóban megérdemli a szembenálló felek érdeklődését. Az angolszász hatalmi tényezők szívesen látják a Szovjet-Unió új hadászati tevékenységét. Egyszerűen azt hiszik, hogy a Szovjet hadereje előkészíti a lehetőséget egy további szárazföldi angolszász akció számára. A német-orosz front most valóban új viszonyok közé került.

A németek továbbra is hívei maradtak a mozgó háborúnak. Ez a taktika

azonban új feladatok közé került a téli időszakban. A németek az orosz tél hatására visszatérnek téli szállásaikra, amint ezt Hitler vezér is bejelentette. Ugyanekkor az orosz hadvezetés ellenoffenzívába kezd. Ez a kölcsönös hadi tevékenység a németek részéről elsősorban biztosító hadműveletekben nyilvánul. Viszont az oroszok újabb meg újabb támadásokat kezdenek az emberanyag óriási felhasználásával és a szovjetpropaganda, a szovjetpatriotizmus lendítő erőivel. A támadások színhelye a front középső szakaszán kívül, elsősorban a Krím-félsziget. A német biztosító tevékenység jelenleg a német hadigépezet kímélésében, óvásában jelentkezik. Ugyanis a gépesített és mozgó német hadsereg az orosz télben számolni kénytelen a nehéz körülményeknek és az időjárásnak a gépekre tett elkerülhetetlen hatásaival. Viszont az oroszok kímélet nélkül harcba vetik gyalogságukat és lovasságukat, mely érzéketlen a német gépekkel szemben. A német hadijelentések több ízben megrójják az oroszok nagy anyag- és emberpazarlását s kiemelik, hogy az orosz tömegek micsoda tompultsággal harcolnak és mennyire idegen tőlük a valóságos hadi helyzet felismerése. Ugyanis a német felfogás nagy bizottsággal kiemeli, hogy az orosz haderőt tulajdonképpen már megverték és a téli ellentámadások mitsém változtatnak a helyzeten. Különbön is küszöbön áll a nagy tavaszi német offenzíva, mely majd véglegesen eldönti a Szovjet-Unió sorsát. Addig is a német hadvezetés és külpolitika mindent megtesz a német harci szellem erősítésére. Így sikeres társadalmi gyűjtőakciók során óriási tömegű prémet és meleg ruhaneműt gyűjtöttek a német katonáknak, akiket nyilván majd új ellenállásra bátorít ez a hazulról jött biztatás. Németország győzelmi akarata változatlan és törhetetlen, amit csak megacéloznak azok a szövetkezések és tanácskozások, melyeket az angolszász hatalmak vezetői, továbbá az emigráns kormányok képviselői Londonban és Washingtonban folytattak. A német kitartás kifejezésre jut abban a nagyjelentőségű változásban is, mely fordulópontot jelent a német hadvezetés, különösen az orosz hadjárat történetében. A német katonáknak igen jelentős karácsonyuk volt, amennyiben Hitler vezér és kancellár átvette Brauchitsch tábornagtól a hadsereg vezetését és ezt a tényt személyes élményeitől fűtött megrázó kiáltványban jelentette be az orosz front katonáinak. Hitler vezér és kancellár hadvezetése pedig a győzelmi akarattal és a mozgó háborúval egyértelmű.

Mialatt a németek ennyire tevékenykedtek a hullámzó orosz fronton, ezeket a nyugat felé húzódó hullámokat érzékenyen figyelték a londoni és washingtoni politikai tényezők. Nyilvánvaló, hogy a hadászati helyzet sajátos félreismerésére vall az a tény, hogy éppen a téli orosz-német csaták során gyűltek össze Londonban az emigráns kormányzatok képviselői, hogy pontról-pontra megegyezzenek a nemzeti szocialista Európa elleni eljárásban, a „quislingek“ elleni büntetőakcióban és egyéb rendszabályokban, politikai tervekben. A német hivatalos kommentárok természetesen a romantika és a fantázia világába utalják ezeket a különféle tervezetéseket. Az emigránsok és az angolszászok terveivel szemben az orosz csataterkekről a hadijelentésekben ismertetett tényleges hadászati helyzetre utalnak, melyek eleve kizárják az ilyen Európa-ellenes megoldásokat. Az angolszász hatalmak és híveik mindenesetre úgy gondolják, hogy jó, ha már most tanácskoznak arról az Európáról, melyet ők a német új Európával szemben készítenek elő. A német igazgatás és hadvezetés gyakorlatilag is mindent megtesz az ilyen tervek meggátolására. Így igen erélyesen lép fel a franciaországi merényletek ügyében és élesen elítéli a nyilvánvalóan angolszász ügynököktől fűtött ellenpropagandát és a politikai gyilkosságok állandósult rendszerét. Hasonló eréllyel—megfelelő módosításokkal a balkáni környezetben — jár el a német vezetés Szerbiában, ahol a Pétainéhez hasonló szerepet játszó Nedics-

kormány heves harcot folytat a délhorvát területeken is jelentkező csetnikek és kommunisták ellenében és határozott figyelmeztetésekkel biztosítja a Balkán nyugalalmát. Tegyük ehhez még hozzá, hogy erre a nyugalomra annál inkább szükség van, mivel különféle angolszász hírek azt terjesztették, hogy Bulgária és Törökország között nagy a feszültség és német támadástól kell tartani Törökország felé a Kaukázus irányában, sőt az angol állampolgárok felszólítást is kaptak, hogy hagyják el Törökországot. Ugyanekkor a német diplomácia figyelmét az sem kerüli el, hogy az angol külpolitika felelős körei ismételt dicséretben részesítették Törökország államvezetését. Viszont német részről hangsúlyozottan utalnak a biztos a kipróbált török-német jó viszonyra, úgyhogy háborús bonyodalomtól nem kell tartani a Balkán és Kis-Ázsia határterületein. Hogyan is érinthetné a háború Törökországot? Hiszen a német seregek visszaverték a Szovjet ellentámadásait, olvassuk a jelentésekben s a német frontkiegyenlítési akció nyilvánvaló hatással van a Kaukázus sorsára is. Törökországot pedig csak úgy vonhatják bele a háborús bonyodalomba, ha felmerül a kaukázusi kérdés, mely most éppen a német hadseregek krimi elhárító harcainak következtében a megfigyelők szerint egyáltalában nem aktuális. Ilymódon Törökországnak nem kell tartania meglepetésektől. Hiszen a német haderő elsősorban szárazföldi erő s a kaukázusi kérdés eldönthető szárazföldi úton is, az orosz síkságokon, Dél-Oroszországban végrehajtott támadások útján s a német vezetés bizonyosan nem érzi szükségét annak, hogy délről is frontot nyisson Törökország bevonásával Oroszország ellenében. Felmerülhet ugyan az a lehetőség, hogy a tengerszorosokon át az olasz flotta, megfelelő német tengeralattjáró-támogatással akciót kezdene a Fekete-tengeren Krím ellenében, ahogy ez a krimi háborúban történt. Ehhez természetesen át kell haladni a tengerszorosokon, melyeknek sorsáról nemzetközi jogi határozmányok intézkednek. Emellett a német és olasz diplomácia is nagyon ügyelt a tengerszorosok sérthetlenségére, már csak azért is, hogy a Szovjet ki ne jusson a Földközi-tengerre, aminek lehetősége kísértett már a spanyol polgárháború idején. Mindezek a tervek, lehetőségek, gondolatok azonban a hivatalos nyilatkozatok értelmében nem aktuálisak.

Most térjünk vissza az angolszász hatalmi tényezők megbeszéléseire. A török kérdés is része lehetett e megbeszéléseknek, melyeken szóba került Európa új berendezése. A török kérdés elsősorban Eden angol külügyminiszter moszkvai tanácskozásain szerepelt. Eden tudvalevőleg rendkívül kedvelt személyiség a Szovjetunió vezető köreiben s kiváltképpen Sztálin személyes rokonszenvét élvezi. A Szovjet szívesen látja különben is az angol politikai élet előrehaladó szocializálódását s Moszkvában rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy Sir Strafford Cripps, a nemrég helyéről távozott moszkvai angol nagykövet bekapcsolódnék az angol kormányba. Cripps munkája volt a szovjetorosz-angol egyetértés megteremtése s most a kormányban való térfoglalása nyilvánvaló hatással lehet az angol belpolitikára és társadalmi helyzetre is. Hiszen ez a szocialista-kommunistává lett előkelő arisztokrata, ez a merev baloldali teoretikus eddig az angol politika és társadalom szélsőbaloldalán állott s óriási érdemei vannak abban, hogy a Szovjet külpolitikája szakított az 1939-es német koncepcióval és Németország ellen fordult. Cripps készítette elő a talajt Moszkvában arra, hogy ott Eden, akit különben sem kellett nagyon bemutatni a Szovjet vezetőinek, annyira barátságos módon tárgyalhatott. Német részről erre azt mondják, hogy az angolszászok kiszolgáltatják moszkvai tárgyalásaik és megállapodásaik révén Európát a bolsevizmusnak. Eden Moszkvában valóban egy európai rendezés alapfeltételeiről tárgyalt, valamint a közös hadvezetésről és gazdasági módszerről is és e tanácskozásokba bevonták Csungking-Kina kép-

viselőit is. Hiszen Anglia nagyon szívesen látná, ha Csungking fokozná tevékenységét a japánok ellenében, viszont ez azért nehéz kérdés, mert a német-orosz háború következtében természetesen csökkentek a Csungkingnak szóló orosz hadianyagszállítványok. Azt is szívesen venné az angolszász diplomácia, ha Oroszország határozottabb állást foglalna a japán előretöréssel szemben s esetleg fegyveresen is beavatkoznék. Viszont Oroszország erősebb nyugateurópai akciót vár Angliától.

Eden moszkvai tanácskozásai azonban csak a kisebbik részét jelentették az angolszász diplomácia fokozott tevékenységének, mellyel szemben Németország kiemeli a német hadi helyzet biztonságát és fölényét. Eden moszkvai látogatásával egyidőben látogatott el Washingtonba Churchill angol miniszterelnök is. Német részről azt tartják, hogy Anglia igazi ellensége Roosevel, aki sorra megszerzi Amerikának az angol támaszpontok feletti uralmát s tulajdonképpen Canossát járat Churchillel. Az angol miniszterelnök lelkes fogadtatásban részesült Washingtonban és Kanadában is, ahol az ottawai parlamentben a Washingtonihoz hasonló háborús beszédet mondott, melyben élesen támadta többek között Pétain kormányának habozó magatartását. Ez utóbbi ügy azért olyan kényes, mert hiszen német részről is szemére vetik Vichy-nek az ott eluralkodó várakozási taktikát. Churchill Washingtonban a közös hadvezetés, közös legfőbb haditanács kérdését szorgalmazta, különös tekintettel a távolkeleti helyzetre, ami joggal okoz aggodalmakat az angolszász hatalmak vezetőinek, viszont a diadal és a győzelem érzetét kelti a berlin-római tengelyhatalmak köreiben.

Erre az angolszász együttműködésre valóban szükség is volna, hiszen Japán előretörése igen kellemetlen helyzetet teremtett. A távolkeleti angol és amerikai birtokok védelmét nagyon megnehezíti az utánpótlás hiánya és a roppant távolság, mely e területeket elválasztja az anyaországtól. Az angol és amerikai erők így saját erőikre és bátorságukra vannak hagyatva. Így veszett el Hongkong, így haladnak előre a japán csapatok a maláji félszigeten Singapore felé. A japánok különleges módszereket és taktikát alkalmaznak és gyakran szolgálnak meglepetésekkel. Az ejtőernyős-módszer, úgy tetszik, kiváltképpen fejlett náluk; nemcsak kellően végrehajtott partraszállásokkal, hanem ejtőernyőseik merészségével és nagy számával is veszélyeztetik az angolszász és holland birtokokat. Sorra megjelennek a japán csapatok a Fülöp-szigetek, Borneo, Celebesz területein és nemcsak a partokon, hanem a belső részeken is. A Fülöp-szigeteken birtokukba vették Manilát s most indulnak döntő rohamra a távolkeleti hajózás kulcsa, Singapore ellen; a hollandindiai birtokokon kívül nem kímélik már Ausztráliát sem. Az angol-amerikai flotta mintha felismerné bizonyos pozíciók menthetetlen és lehetetlen helyzetét s tartózkodik tőle, hogy a mozgékonyabb japán tengeri erőkkel harcba bocsátkozzék. Azonkívül észrevehető, hogy az angolszász hatalmak arra töreksenek, hogy elkülönítsék egymástól a távolkeleti és az európai kérdést. Ugyanekkor megszerzik az amerikai kontinentet s a délamerikai államok figyelmét is a japán kérdés felé fordítják. A japán térfoglalás kétségtelenül óriási kihatással lesz a fehér emberiség távolkeleti helyzetére és a színes népek közötti állására. Ilyen értelemben vállalkozik Japán a német és olasz szövetségben arra, hogy a fehér faj uralmával szemben öntudatosítsa a fehér hegemoniát gyakorló angolszászok ellenében a színes népeket.

Attól jelenleg még nyilvánvalóan messzi vannak a polgári struktúrájú angolszászok, hogy fegyveres erők nagyobb latbavetésével és újszerű taktikával megállíthassák a dolgok menetét. Egyelőre sokkal fontosabb számukra a politikai és gazdasági szervezkedés. S itt már Roosevel Amerikájáé a vezető szerep, ha sok eszmét Churchilltől kölcsönöz is a közös angolszász politika. Az Északamerikai Unió elnöke most az amerikai kontinenssel érezteti hatal-

mát, ami ellen a német megnyilatkozások eleve tiltakoznak. Német részről féltik az USA-tól a délamerikai népek szabadságát és azt hangoztatják, hogy hiszen Itália, Németország, Japán igen gyümölcsöző kereskedést folytattak a délamerikai nemzetekkel és most ezt az igen jelentős gazdasági versenyt akarja az USA kiküszöbölni. Roosevelt politikája arra törekszik, hogy egységes hadi, diplomáciai és gazdasági közösségbe foglalja össze az egész amerikai világrészt. A délamerikai és középamerikai államok elismerik az USA vezetőszeropét, de ugyanekkor óvakodnak attól, hogy a tengelyhatalmakkal szemben háborút kezdjenek; egyelőre csak „szolidaritási nyilatkozatok“ hangoztattak el. Rooseveltt most tovább akarja fejleszteni a Churchill társaságában folytatott politikát. Churchill és Roosevelt Washingtonban különleges szövetséget hoztak létre a nemzeti szocializmus és Németország ellen és most az ehhez való csatlakozásra akarják reábírní Dél-Amerika államait. A szemlénk zártakor kezdődő rio de janeiro-i értekezlet igen jelentős fázisa e törekvésnek, mellyel szemben viszont a német politika az egységes Európát állítja oda.

Mert valóban, a német politika óriási lépéseket tesz az egységes Európa megteremtésére. S ezen erőfeszítéseknek nemcsak hadászati, hanem diplomáciai jellege is van. Szerbiában épp úgy ezen munkálkodnak a német erők, mint ahogy Hollandiában is. Itt ezentúl a Mussert-féle holland nemzeti-szocializmus az egyetlen lehető politikai irányzat; a tengerentúli gyarmatoktól elszakított Hollandia most belép a germán közösségbe. Hasonló határozottsággal érvényesül ez az egységesítő szellem az eseményektől távolmaradni akaró, korszerűtlennek mondott Svédországgal és Svájccal szemben is; hivatalos német helyek újra meg újra hangoztatják, hogy ez a két állam nem mutat semmi igyekezetei, hogy betagolódják az európai népek új, biztos közösségébe. Spanyolorzággal szemben változatlan a tengely baráti álláspontja és ez különösen akkor jut érvényre, mikor teljes a szolidaritás a spanyol vizeken támadó angol és gaulleista merényletekkel szemben. Az angolszász tervek sokat foglalkoztak Portugáliával is; Németország biztosítja jóindulatáról Portugáliát, mely pedig elsősorban esik közel az angolszászok tervezett afrikai partraszállási támaszaihoz.

Az új Európát építő német politika jelentőségét különösen Magyarország érezte az elmúlt időszakban. A magyar kormányzat szíves fogadtatásban részesítette a Magyarországra látogató Ribbentrop német külügyminisztert, aki itt fontos tanácskozásokat folytatott a régi magyar-német sorsközösség jegyében s Bárdossy miniszterelnök estebédjén tartott pohárköszöntőjében újabb érdekes megnyilatkozásokat tett Anglia és Amerika ellenében. Ugyanekkor Bárdossy László a magyar függetlenség ősi történelmi szelleméről és a külön magyar hivatásról beszélt. A január elején történt látogatás után január közepén újabb előkelő vendége volt a magyar fővárosnak gróf Ciano olasz külügyminiszter személyében, aki Ribbentrop-hoz hasonlóan szintén jelentős megbeszélések részese volt s akit a hagyományos, meleg és őszinte magyar-olasz barátság szellemében üdvözöltek Budapesten. Bárdossy miniszterelnök üdvözlő beszéde különösen a risorgimento nagy szabadsághőseiről szólt, akiknek annyi bensőséges kapcsolatuk volt a magyar szabadsághüzdelmekhez s akik valóban az európai és az emberi szabadságnak minden időn túl ragyogó eszményei. E két látogatás figyelemreméltóan mutatja a mai Európában középhatalomnak számító Magyarország szerepét, melyet mindenkor jól kidomborított a magyar kormányzatoknak a tengelyhatalmakkal szolidáris magatartása.